ECLI:LV:AT:2023:0928.11810014307.7.L
Lieta Nr.11810014307, SKK-131/2023
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2023. gada 28. septembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Sandra Kaija, senatori Ivars Bičkovičs un Artūrs Freibergs

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzēto /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/ un /pers. L/ kasācijas sūdzībām par Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rēzeknes tiesas 2018. gada 9. marta spriedumu
[1.1] /pers. C/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo, otro un trešo daļu /pers. C/ sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 8 mēnešiem.
[1.2] /pers. M/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 6 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo, otro un trešo daļu /pers. M/ sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 8 mēnešiem.
[1.3] /pers. D/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 mēnešiem, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo, otro un trešo daļu /pers. D/ sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 7 mēnešiem.
[1.4] /pers. E/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 mēnešiem, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo, otro un trešo daļu /pers. E/ sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 7 mēnešiem.
[1.5] /pers. F/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
[1.6] /pers. G/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
[1.7] /pers. H/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar brīvības atņemšanu uz 4 mēnešiem, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55. panta pirmo, otro un trešo daļu /pers. H/ sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 6 mēnešiem.
[1.8] /pers. I/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
[1.9] /pers. J/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.
[1.10] /pers. K/, personas kods /personas kods/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts

amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.

[1.11] /pers. L/, personas kods /personas kods/,

atzīta par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīta ar piespiedu darbu uz 280 stundām, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.

[2] Ar Rēzeknes tiesas 2018. gada 9. marta spriedumu /pers. M/ un /pers. C/ atzīti par vainīgiem un sodīti Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā par to, ka, darbojoties personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, organizēja, kontrolēja un vadīja noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, ko izdarīja valsts amatpersonas, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, mantkārīgā nolūkā, radot būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai, kas izraisīja smagas sekas. /pers. D/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. F/, /pers. I/, /pers. G/, /pers. E/, /pers. J/ un /pers. H/ atzīti par vainīgiem un sodīti Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā par to, ka, būdami valsts amatpersonas, izdarīja tīšas darbības, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, un šīs darbības radījušas būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai, kā arī šīs darbības izdarītas mantkārīgā nolūkā un izraisījušas smagas sekas.

[3] Ar Latgales apgabaltiesas 2019. gada 26. marta spriedumu Rēzeknes tiesas 2018. gada 9. marta spriedums atcelts par /pers. C/, /pers. M/ atzīšanu par vainīgiem un sodīšanu par Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. J/ atzīšanu par vainīgiem un sodīšanu par Krimināllikuma 318.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu.

/pers. C/ un /pers. M/ atzīti par nevainīgiem Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un attaisnoti.

/pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. J/ atzīti par nevainīgiem Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2006. gada 14. novembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un attaisnoti.

[4] Ar Senāta 2020. gada 19. jūnija lēmumu Latgales apgabaltiesas 2019. gada 26. marta spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā.

[5] Atkārtoti iztiesājot krimināllietu apelācijas kārtībā, ar Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu Rēzeknes tiesas 2018. gada 9. marta spriedums atcelts.

[5.1] /pers. C/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījuma un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 40 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 20 000 *euro*.

[5.2] /pers. M/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 40 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 20 000 *euro*.

[5.3] /pers. D/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 35 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 17 500 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.

[5.4] /pers. E/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 30 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 15 000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 3 gadiem.

[5.5] /pers. F/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 15 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 7500 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.6] /pers. G/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 15 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 7500 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.7] /pers. H/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 20 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 10 000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.8] /pers. I/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 10 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 5000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.9] /pers. J/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 10 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 5000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.10] /pers. K/ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīts ar naudas sodu 10 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 5000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

[5.11] /pers. L/ atzīta par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā, kas bija spēkā līdz 2013. gada 31. martam) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.[1] panta pirmās daļas 1. punktu, sodīta ar naudas sodu 10 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, tas ir, 5000 *euro*, atņemot tiesības ieņemt valsts amatpersonas amatus Valsts robežsardzē uz 2 gadiem.

No /pers. G/ valsts labā piedzīti procesuālie izdevumi 820 *euro* par aizstāvja sniegto juridisko palīdzību apelācijas instances tiesā.

[6] Apsūdzētie /pers. C/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. G/, /pers. H/, /pers. I/, /pers. J/, /pers. K/ un /pers. L/ iesnieguši kasācijas sūdzības par Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu.

[7] Apsūdzētais /pers. C/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Krimināprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu un Krimināprocesa likuma 575. panta pirmās daļas 3. punktā norādīto pārkāpumu. Tiesas spriedums neatbilst Krimināprocesa likuma 511. panta un 512. panta otrās daļas prasībām.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[7.1] Apelācijas instances tiesa, lietu izskatot bez /pers. C/ klātbūtnes un apspriežu istabā grozot apsūdzību – norādot citus noziedzīga nodarījuma izdarīšanas faktiskos apstākļus, ir pārkāpusi Krimināprocesa likuma 498. pantu, jo nav noskaidrojusi apsūdzētā attieksmi pret grozīto apsūdzību.

Grozot apsūdzību apspriežu istabā saskaņā ar Krimināprocesa likuma 455. panta trešo daļu, apelācijas instances tiesa apsūdzētajam liegusi tiesības uz taisnīgu tiesu, ko paredz Krimināprocesa likuma 15. pants, un tiesības uz aizstāvību, ko paredz Krimināprocesa likuma 20. panta pirmā daļa. Tiesa ir pārkāpusi arī Krimināprocesa likuma 463. panta pirmo daļu, kas noteic, ka apsūdzētā piedalīšanās krimināllietas iztiesāšanā ir obligāta, īpaši, ja tiek grozīta apsūdzība un nav nodrošināta iespēja ar to iepazīties un paust savu attieksmi pret to.

[7.2] Apelācijas instances tiesa ir izslēgusi no apsūdzības noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi – smagas sekas –, taču vienlaikus tiesa ir atstājusi noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi – būtisku kaitējumu. Izslēdzot kvalificējošo pazīmi – smagas sekas –, tiesa atzinusi, ka ar noziedzīgu nodarījumu nav nodarīts nevienai personai mantiskais zaudējums ne 50 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, kas izraisa smagas sekas, ne 5 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, kas ir būtisks kaitējums. Norādāms, ka noziedzīga nodarījuma kvalificējošā pazīme – būtisks kaitējums – likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta izpratnē noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī piemērojama tikai tad, ja ir konstatēti divi nosacījumi: būtisks kaitējums un citu ar likumu aizsargātu interešu un tiesību apdraudējums. Konkrētajā gadījumā lietā nav konstatēts būtisks kaitējums.

[7.3] Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Krimināllikuma 41. panta otro un ceturto daļu, jo nav izvērtējusi /pers. C/ mantisko stāvokli un iespējas gūt ienākumus naudas soda samaksai.

[7.4] Turklāt tiesa nav ievērojusi Krimināllikuma 46. panta trešās daļas nosacījumus, nosakot sodu.

[8] Apsūdzētais /pers. F/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Krimināprocesa likuma 574. panta 2. punktā norādīto pārkāpumu, nepareizi piemērojot 1998. gada 15. oktobra likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmo, otro daļu un Krimināllikuma 318. panta pirmo un otro daļu. Turklāt tiesa Krimināllikuma 5. pantu nepamatoti nav attiecinājusi uz likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmās daļas redakciju, kas bija spēkā inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā.

Krimināllikuma 318. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir materiāls un kā obligātu nosacījumu inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā paredzēja noteiktu seku iestāšanos, proti, būtisku kaitējumu, kurš sevī ietver gan ievērojama mantiska zaudējuma, gan citu interešu apdraudējumu. Apelācijas instances tiesas spriedumā ir norādītas citas, no apsūdzības atšķirīgas sekas, kuras turklāt neatbilst minēto likumu normu prasībām un neveido Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvu. No apelācijas instances tiesas sprieduma nav saprotams, kuru likuma redakciju tiesa ir piemērojusi būtiska kaitējuma konstatēšanai /pers. F/ un pārējo līdzapsūdzēto darbībās, jo pašreiz spēkā esošā likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmajā daļā paredzēto seku apjoms ir nodalīts un paplašināts.

Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzēta atbildība par mantkārīgā nolūkā izdarītām tīšām darbībām, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, kas iestājas tikai tad, ja šādas darbības radījušas būtisku kaitējumu valsts varai vai pārvaldības kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas tiesībām un interesēm. Nekonstatējot mantiska zaudējuma nodarīšanu kādai personai, bet konstatējot tikai vienu būtiskā kaitējuma obligāto elementu – citu ar likumu aizsargātu interešu un tiesību ievērojamu apdraudējumu – , nav pierādīts likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmajā un otrajā daļā paredzētais kritērijs būtiskā kaitējuma kā Krimināllikuma 318. panta pirmās daļas objektīvās puses sastāva atzīšanai. Līdz ar to apelācijas instances tiesai nebija likumīga pamata atzīt par pierādītu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ar kvalificējošo apstākli – mantkārīgs nolūks – , un lietā saskaņā ar Krimināprocesa likuma 519. panta 1. punktu bija taisāms attaisnojošs spriedums.

[9] Apsūdzētais /pers. G/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu daļā par viņa atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Krimināprocesa likuma 124. panta piekto daļu, 127. panta otro daļu, 129. pantu, 527. panta pirmo, otro daļu, kas atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem Krimināprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē. Tiesas spriedums nav tiesisks un pamatots atbilstoši Krimināprocesa likuma 511. panta otrās daļas un 512. panta pirmās daļas prasībām.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[9.1] Apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītiem tādus /pers. G/ inkriminētos noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, kas ir pretēji krimināllietas materiālos esošiem un tiesas sēdē pārbaudītiem pierādījumiem.

[9.1.1] /pers. G/ nepamatoti atzīts par vainīgu un sodīts par Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, jo lietā nav pierādījumu, ka /pers. G/ kādam savas maiņas robežsargam būtu devis noziedzīgu rīkojumu ielaist Valsts robežsardzes/Nosaukums A/ pārvaldes /Nosaukums/ I kategorijas robežkontroles punkta (turpmāk tekstā – RKP) teritorijā ārpus rindas kravas automašīnas.

[9.1.2] Apelācijas instances tiesas spriedumā norādītajos telefonsarunu audioierakstu atšifrējumos un Valsts policijas Galvenās Krimināpolicijas pārvaldes vecākās inspektores izziņā ar pievienotajiem materiāliem nav apsūdzētā /pers. G/ uzvārda, līdz ar ko saskaņā ar Krimināprocesa likuma 127. panta otro daļu tiesa nevarēja minētās ziņas izmantot kā pierādījumus /pers. G/ vainīgumam. 2006. gada 7. un 22. aprīlī, pildot savus tiešos pienākumus, norīkojuma laikā /pers. G/ izmantojis savu telefonu un 22. aprīlī saņēmis īsziņu – /četri cipari/, taču tiesa nepamatoti šīs ziņas izmantojusi pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esības pamatošanai.

Valsts robežsardzes 2008. gada 28. marta lēmumā Nr. 53 par disciplinārlietas izbeigšanu pret /pers. G/, kuru tiesa izmanto kā pierādījumu, minēts, ka 2006. gada 7. aprīlī ārpus rindas apsūdzētā norīkojuma laikā Latvijas Republikas robežu šķērsoja vairākas kravas mašīnas, taču šajā lēmumā minētie transportlīdzekļi /pers. G/ apsūdzībā nav inkriminēti un līdz ar to neietilpst pierādīšanas priekšmetā. Minētajā datumā tiesa nav konstatējusi, ka būtu izdarīts noziedzīgs nodarījums. Vienlaikus līdzīga situācija ir 2006. gada 22. aprīlī sakarā ar saņemto īsziņu /četri cipari/, kad /Nosaukums/ RKP teritorijā iebraucis kravas transportlīdzeklis, ar valsts reģistrācijas numurzīmi /TL numura zīme divi burti četri cipari///TL numura zīme/, kurš arī nav minēts sprieduma konstatējošā daļā un līdz ar to neietilpst pierādīšanas priekšmetā. Iepriekš minētie pierādījumi nav attiecināmi uz /pers. G/ apsūdzību.

[9.1.3] Apsūdzētie /pers. K/, /pers. L/ un /pers. J/ pirmstiesas procesā nav snieguši liecības par /pers. G/.

[9.1.4] Apelācijas instances tiesas sprieduma konstatējošā daļā 2006. gada 2. aprīļa nodarījumā nepamatoti divreiz norādīts transportlīdzeklis, ar valsts reģistrācijas numurzīmi ZG1053.

[10] Apsūdzētais /pers. H/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 2. punktā norādīto pārkāpumu, nepareizi piemērojot 1998. gada 15. oktobra likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmo, otro daļu un Krimināllikuma 318. panta pirmo un otro daļu, kā arī nav ievērojusi Krimināprocesa likuma 512. panta otrās daļas un 527. panta pirmās, otrās daļas prasības, kas atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem Krimināprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[10.1] Apelācijas instances tiesas spriedumā nav pamatojuma, kuras /pers. H/ darbības ir vērtējamas kā Ministru kabineta 2001. gada 10. jūlija noteikumu Nr. 310 „Kārtība, kādā personas šķērso Latvijas Republikas robežu" 9., 15., 21. punktu prasību pārkāpums.

[10.2] Atzīstot par pierādītu kvalificējošā apstākļa – būtisks kaitējums – esību, /pers. H/ un līdzapsūdzēto darbībās, apelācijas instances tiesa ir pieņēmusi pretrunīgu un lietā esošajiem pierādījumiem neatbilstošu spriedumu. Nav pietiekami tikai norādīt būtiska kaitējuma esību /pers. H/ darbībās, nepieciešams norādīt arī pierādījumus, kas objektīvi apliecinātu šāda kaitējuma esību, kā arī to, kā kaitējums izpaudies, ņemot vērā apelācijas instances tiesas atzinumu, ka nevienai personai netika nodarīts nekāds mantisks zaudējums.

Apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs. Tiesa pamatoti atzinusi, ka nav pierādīts apsūdzībā norādītais kvalificējošais apstāklis – smagas sekas –, taču būtiska kaitējuma kā kvalificējošā apstākļa atzīšanai /pers. H/ darbībās bija jākonstatē ne tikai materiālā labuma saņemšana par kādu dienesta darbību, bet arī mantiska zaudējuma (ievērojamā apmērā) nodarīšana kādai personai un vēl citu ar likumu aizsargātu interešu un tiesību ievērojams apdraudējums. Pretējā gadījumā tiesas atzinums neatbilst likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam.

Krimināllikuma 318. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāvs ir materiāls un kā obligātu nosacījumu paredz seku – būtisks kaitējums –, iestāšanos. Konstatējot tikai vienu būtiskā kaitējuma obligāto elementu – citu ar likumu aizsargātu interešu un tiesību ievērojamu apdraudējumu –, nav pierādīts ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmajā un otrajā daļā paredzētais kritērijs būtiska kaitējuma kā Krimināllikuma 318. panta pirmās daļas objektīvās puses sastāva atzīšanai. Līdz ar to apelācijas instances tiesai nebija likumīga pamata atzīt par pierādītu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu ar kvalificējošo apstākli – mantkārīgs nolūks –, un lietā saskaņā ar Krimināprocesa likuma 519. panta 1. punktu bija taisāms attaisnojošs spriedums.

[11] Apsūdzētais /pers. J/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu daļā par viņa atzīšanu par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesa pārkāpusi Krimināprocesa likuma 124. panta piekto daļu, 527. panta pirmo, otro daļu, kas atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem Krimināprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē. Šāds tiesas spriedums atbilstoši Krimināprocesa likuma 511. panta otrās daļas un 512. panta pirmās daļas prasībām nav tiesisks un pamatots.

Apelācijas instances tiesa atzinusi par pierādītiem tādus /pers. J/ inkriminētos noziedzīgā nodarījuma apstākļus, kas ir pretēji krimināllietas materiālos esošajiem un tiesas sēdē pārbaudītajiem pierādījumiem.

/pers. J/ saskaņā ar RKP /Nosaukums/ maiņas robežapsardzības uzdevumu Nr. 312-182 savus dienesta pienākumus 2006. gada 1. aprīlī pildījis darba maiņā no plkst. 7.30 līdz plkst. 19.30. Proti, tiesa minētajā nodarījumā par pierādītiem atzinusi tādus faktiskos noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi raksturojošos apstākļus, kādus /pers. J/ nav varējis izdarīt, jo apsūdzībā norādītajā laikā nav atradies darbā un nav pildījis dienesta pienākumus.

Papildus iepriekš minētajam apsūdzētajam ir inkriminēti vēl seši noziedzīgi nodarījumi – 2006. gada 9., 10., 13., 17., 22. un 25. aprīlī. Lietas materiālos nav pierādījumu, ka 2006. gada 22. aprīlī, pildot dienesta pienākumus, /pers. J/ būtu izmantojis personīgos sakaru līdzekļus vai citādā veidā sazinājies ar organizētājiem, nodrošinot kravas transportlīdzekļa iebraukšanu /Nosaukums/ RKP teritorijā. Savukārt 2006. gada 9., 10., 13., 17. un 25. aprīlī savus dienesta pienākumus apsūdzētais pildījis dažādos posteņos, kuros nav iespējams nodrošināt kravas transportlīdzekļu iebraukšanu /Nosaukums/ RKP teritorijā, jo dienesta pienākumu apjoms ir pavisam cits un nav saistīts ar transportlīdzekļu ielaišanu /Nosaukums/RKP. Turklāt 2006. gada 17. aprīlī savus dienesta pienākumus pildījis postenī, kas atrodas pretējā /Nosaukums/ RKP pusē un līdz ar to nekādi nevarēja ietekmēt transportlīdzekļu iebraukšanu /Nosaukums/ RKP teritorijā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pierādīšanas gaitā nav izslēgtas saprātīgas šaubas par /pers. J/ apsūdzībā norādīto apstākļu esību (vainīgumu).

[12] Apsūdzētais /pers. K/ kasācijas sūdzībā lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa ir pārkāpusi Krimināllikuma 1. pantu, kā arī pārkāpusi Krimināprocesa likuma 511. panta otro daļu, 512. pantu un 564. panta ceturto daļu, kas atzīstami par būtiskiem pārkāpumiem Krimināprocesa likuma 575. panta trešās daļas izpratnē.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[12.1] Apelācijas instances tiesa, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu, nav pareizi piemērojusi Krimināllikuma 318. panta otro daļu. Atbilstoši likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmās daļas nosacījumiem, kas bija spēkā apsūdzētajiem inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā, nav pierādīta Krimināllikuma 318. panta pirmajā daļā paredzētā obligātā pazīme – būtisks kaitējums, līdz ar to tiesa nonākusi pie kļūdaina secinājuma, ka /pers. K/ atzīstams par vainīgu Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

[12.2] Apelācijas instances tiesa sniegusi atšķirīgu no apsūdzības un pirmās instances tiesas spriedumā norādīto noziedzīgā nodarījuma aprakstu. Apelācijas instances tiesa, apsūdzībā iekļaujot jaunas darbības, kuras nav bijušas līdzšinējā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, proti, saņemot no /pers. C/ un /pers. D/ sarakstus par kravas transportlīdzekļiem, kas ielaižami /Nosaukums/ RKP teritorijā ārpus rindas, /pers. K/ kā maiņas vecākais ir devis norādījumus sargam pie barjeras ielaist /Nosaukums/ RKP teritorijā ārpus rindas kravas automašīnas, par to saņemot atlīdzību. Ņemot vērā iepriekš minēto, /pers. K/ tika liegtas tiesības uz aizstāvību saskaņā ar Krimināprocesa likuma 20. pantu.

Lietā nav pierādījumu par jebkāda veida /pers. K/ kontaktēšanos ar /pers. C/ un /pers. M/, kā arī neviena persona (domājams – citi apsūdzētie) savās liecībās nav norādījuši, ka apsūdzētais būtu devis kādai robežsardzes amatpersonai rīkojumus par kravas transportlīdzekļu iebraukšanu /Nosaukums/ RKP teritorijā ārpus rindas.

[12.3] Kā uz pierādījumu par /pers. K/ prettiesiskajām darbībām apelācijas instances tiesa atsaukusies uz Valsts robežsardzes 2008. gada 28. marta lēmumu Nr. 56 par disciplinārlietas izbeigšanu pret /pers. K/. Tomēr tiesa nav vērtējusi, ka neviens no šajā lēmumā norādītajiem kravas transportlīdzekļiem, kuri fiksēti īsziņu saziņā, nav norādīts spriedumā norādītajā noziedzīga nodarījuma aprakstā par datumiem, kad apsūdzētajam inkriminēta konkrētu kravas transportlīdzekļu ielaišana /Nosaukums/ RKP teritorijā ārpus rindas.

[12.4] Apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi apstākļus, atzīstot par iespējamu noteikt vieglāku sodu naudas soda veidā. Taču tiesa nav izvērtējusi /pers. K/ mantisko stāvokli un iespējas nekavējoties samaksāt naudas sodu atbilstoši Krimināllikuma 41. panta otrajai un ceturtajai daļai. Tiesa ir tikai norādījusi, ka /pers. K/ ir darbspējīga persona, precējies un viņa apgādībā ir divi nepilngadīgi bērni, taču nav vērtējusi lietā iegūtos pierādījumus, ka viņa

sieva un viens no bērniem ir invalīdi, kas prasa papildu līdzekļus viņu pamatvajadzību nodrošināšanai.

Turklāt tiesa nav vērtējusi, ka saskaņā ar spriedumā norādīto noziedzīgā nodarījuma aprakstu kopā ar /pers. F/ saņēmis materiālu labumu – 3557,18 *euro*, savukārt sev individuāli – 284,57 *euro*.

[13] Apsūdzētie /pers. E/, /pers. D/, /pers. I/, /pers. L/ iesnieguši identiska satura kasācijas sūdzības, kurās lūdz atcelt Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai.

Apelācijas instances tiesa pieļāvusi Krimināprocesa likuma 575. panta pirmās daļas 3. punkta pārkāpumu un Krimināprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu. Tiesas spriedums neatbilst Krimināprocesa likuma 511. panta un 512. panta otrās daļas prasībām.

Kasācijas sūdzības pamatotas ar šādiem argumentiem.

[13.1] Apelācijas instances tiesa, apspriežu istabā grozot apsūdzību un atzīstot par pierādītiem citus noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas faktiskos apstākļus, ir pārkāpusi Krimināprocesa likuma 498. pantu, jo nav noskaidrojusi apsūdzēto attieksmi pret grozīto apsūdzību. Atbilstoši Krimināprocesa likuma 455. panta trešajai daļai, grozot apsūdzību apspriežu istabā un nenoskaidrojot apsūdzēto attieksmi pret grozīto apsūdzību, tiesa ir liegusi tiesības uz taisnīgu tiesu, ko paredz Krimināprocesa likuma 15. pants un tiesības uz aizstāvību, ko paredz Krimināprocesa likuma 20. panta pirmā daļa.

[13.2] Apelācijas instances tiesa ir izslēgusi no apsūdzības noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi – smagas sekas –, taču vienlaikus ir atstājusi noziedzīga nodarījuma kvalificējošo pazīmi – būtisks kaitējums. Izslēdzot kvalificējošo pazīmi – smagas sekas –, tiesa atzinusi, ka ar noziedzīgo nodarījumu nevienai personai nav nodarīts mantisks zaudējums ne 50 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, kas izraisa smagas sekas, ne 5 Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā, kas ir būtisks kaitējums. Noziedzīgā nodarījuma kvalificējošā pazīme – būtisks kaitējums – likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta izpratnē noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī piemērojama tikai tad, ja konstatēti divi nosacījumi: būtisks kaitējums un citu ar likumu aizsargātu interešu un tiesību apdraudējums. Konkrētajā gadījumā būtisks kaitējums nav konstatēts. Tiesas spriedumā kvalificējošās pazīmes – būtisks kaitējums – analīze nav veikta atbilstoši likuma redakcijai, kura bija spēkā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas brīdī.

[13.3] Apelācijas instances tiesas secinājumi balstīti uz neizprotamu matemātisku aprēķinu par naudas summām, kas saņemtas no izmeklēšanā nenoskaidrotām personām par katru ārpus rindas šķērsojušu kravas transportlīdzekli. Tiesa arī nav ņēmusi vērā, ka neviens liecinieks – kravas automašīnas vadītājs – nav liecinājis par kādu konkrētu datumu apsūdzībā, konkrētu personu, kurai būtu maksāta atlīdzība atbilstoši apsūdzībai. Minētais neatbilst Krimināprocesa likuma 124. – 130. panta prasībām par pierādījumu pieļaujamību, attiecināmību un ticamību.

[13.4] Apelācijas instances tiesa nav ievērojusi Krimināllikuma 41. panta otro un ceturto daļu, jo nav izvērtējusi /pers. E/, /pers. D/ /pers. I/, /pers. L/ mantisko stāvokli un iespējas gūt ienākumus naudas soda samaksai.

Motīvu daļa

[14] Senāts konstatē, ka kasācijas instances tiesas kompetencē izskatāmajā lietā vispirms ir atbildēt: 1) vai apelācijas instances tiesa, sniedzot jaunu noziedzīgā nodarījuma aprakstu, ir ievērojusi Krimināprocesa likuma 527. panta pirmo daļu; 2) vai apelācijas instances tiesa pamatoti apsūdzētajiem inkriminētajā nodarījumā konstatējusi Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmi – būtisku kaitējumu.

[15] Apelācijas instances tiesa atcēlusi pirmās instances tiesas 2018. gada 9. marta spriedumu pilnībā un taisījusi pēc būtības jaunu spriedumu, tādēļ saskaņā ar Krimināprocesa likuma 564. panta astoto daļu apelācijas instances tiesas sprieduma aprakstošajai daļai, motīvu daļai un rezolutīvajai daļai jāatbilst prasībām, kādas šajā likumā noteiktas pirmās instances tiesas spriedumam.

[15.1] Krimināprocesa likuma 564. pantā norādītas prasības apelācijas instances tiesas nolēmuma saturam. Šā panta piektā daļa noteic, ka, ja apelācijas instances tiesa konstatē tādus noziedzīga nodarījuma apstākļus, kas atšķiras no pirmās instances tiesas spriedumā norādītajiem apstākļiem, tā sniedz jaunu noziedzīga nodarījuma aprakstu. Savukārt šā panta astotā daļa noteic, ka, ja apelācijas instances tiesa taisa pēc būtības jaunu spriedumu, tā aprakstošajai daļai, motīvu daļai un rezolutīvajai daļai jāatbilst prasībām, kādas šajā likumā noteiktas pirmās instances tiesas spriedumam.

Krimināprocesa likuma 527. panta pirmajā daļā noteikts, ka notiesājoša sprieduma aprakstošajā daļā sniedz pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu un juridisko kvalifikāciju, minot tā izdarīšanas laiku, vietu, izdarīšanas veidu, apsūdzētā vainas formu, motīvus un šā nodarījuma sekas.

Saskaņā ar Krimināprocesa likuma 511. panta otro daļu spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Atbilstoši Krimināprocesa likuma 512. panta pirmajai daļai tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām. Saskaņā ar šā panta otro daļu tiesa spriedumu pamato ar pierādījumiem, kuri pārbaudīti tiesas sēdē; pierādījumiem, kurus saskaņā ar šā likuma 125. panta noteikumiem nav nepieciešams pārbaudīt; rakstveida pierādījumiem un dokumentiem, kuri norādīti lēmumā par krimināllietas nodošanu tiesai; ziņām, kas fiksētas konkrētajā krimināprocesā agrāk sniegtajās liecībās, ja aizstāvība piekritusi šo liecību izmantošanai; personas, kura tiesas sēdē sniedza liecības, konkrētajā pirmstiesas krimināprocesā sniegtajām ziņām.

Savukārt Krimināprocesa likuma 564. panta ceturtajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma motīvu daļā jānorāda apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, iztiesājot lietu, minētās tiesību normas nav ievērojusi.

[15.2] Apelācijas instances tiesa, Krimināprocesa likuma 455. panta trešās daļas kārtībā atzīstot par pierādītiem tādus noziedzīga nodarījuma apstākļus, kas atšķiras no pirmās instances tiesas spriedumā norādītajiem apstākļiem, tai skaitā konstatējusi, ka 2006. gada 1. aprīlī no plkst. 19.30 līdz 2006. gada 2. aprīļa plkst. 8.30 saskaņā ar robežas kontroles punkta maiņas robežapsardzības uzdevumu /Nosaukums/ RKP dienesta pienākumus postenī – sargs pie barjeras – pildīja arī apsūdzētais /pers. J/.

Vienlaikus apelācijas instances tiesa spriedumā atbilstoši krimināllietas materiāliem (*lietas 20. sējuma 362.-367. lapa*) konstatējusi, ka /Nosaukums/ RKP 2006. gada 1. aprīlī no plkst. 7.30 līdz plkst. 19.30 robežapsardzības uzdevuma Nr. 312-182 maiņā dienesta pienākumus pildīja robežsargi /pers. E/ un /pers. J/. Savukārt maiņā 2006. gada 1. aprīlī no plkst. 19.30 līdz 2006. gada 2. aprīļa plkst. 8.30 – robežsargi /pers. H/ un /pers. L/ (*lietas 20. sējuma 356.-361. lapa*) atbilstoši maiņas robežapsardzības uzdevumam Nr. 312-183.

Senāts jau iepriekš ir norādījis, ka Krimināprocesa likumā ietvertā prasība par sprieduma pamatotību ir saistīta ar sprieduma satura pareizību pēc būtības un attiecas uz tiesas atzinumiem, motīviem un nolēmumiem spriedumā. Visiem tiesas atzinumiem par noziedzīgā nodarījuma apstākļiem, kurus tiesa ietvērusi pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstā, jābūt pamatotiem ar lietā iegūtajiem pierādījumiem atbilstoši Krimināprocesa likuma 124. panta piektajā daļā norādītajam pierādīšanas standartam (*Senāta 2021. gada 26. februāra lēmums lietā Nr. SKK-4/2021, 15830014213, ECLI:LV:AT:2021:0226.15830014213.11.L, 9.1. punkts*).

Līdz ar to Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs, jo tā motīvu daļā ir ietverti savstarpēji izslēdzoši atzinumi par /pers. J/ izdarītā noziedzīgā nodarījuma laiku. Par tiesisku un pamatotu nav atzīstams notiesājošs spriedums, kurā sniegts tāds noziedzīga nodarījuma apraksts, kas

ir pretrunā ar sprieduma motīvu daļā konstatēto.

Senāta judikatūrā ir izteikta atziņa, ka pretrunīgs tiesas spriedums nav atzīstams par atbilstošu Kriminālprocesa likuma 511., 512. panta prasībām (*Senāta 2018. gada 19. jūlija lēmuma lietā Nr. SKK-362/2018, ECLI:LV:AT:2018:0719.11331060914.6.L, 9.4. punkts, Senāta 2016. gada 17. maija lēmums lietā Nr. SKK-318/2016,11100017814*).

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa, atzīstot, ka apsūdzētais /pers. J/ 2006. gada 1. aprīlī dienesta pienākumus pildījis no plkst. 19.30 līdz 2. aprīļa plkst. 8.30 pretēji Kriminālprocesa likuma 512. panta otrās daļas un 564. panta ceturtās daļas prasībām spriedumā nav norādījusi, kādi pierādījumi apstiprina šādu apelācijas instances tiesas atzinumu.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums neatbilst iepriekšminēto Kriminālprocesa likuma normu prasībām par tiesisku un pamatotu spriedumu. Tiesas pieļautie tiesību normu pārkāpumi atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575. panta trešās daļas izpratnē, kas noveduši pie nelikumīga nolēmuma. Minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Ievērojot, ka apsūdzētie /pers. C/, /pers. M/, /pers. D/, /pers. E/, /pers. F/, /pers. L/, /pers. K/, /pers. I/, /pers. G/, /pers. H/ un /pers. J/ ir atzīti par vainīgiem noziedzīgā nodarījumā, kuram sniegts kopīgs noziedzīgā nodarījuma apraksts, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams pilnībā.

[16] Lai noskaidrotu, vai apelācijas instances tiesa ir veikusi pareizu Krimināllikuma 318. panta otrās daļas intertemporālo piemērošanu, konstatējot būtisko kaitējumu, jāņem vērā Krimināllikuma spēks laikā.

[16.1] Ar pirmās instances tiesas 2018. gada 9. marta spriedumu /pers. D/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. F/, /pers. I/, /pers. G/, /pers. E/, /pers. J/ un /pers. H/ atzīti par vainīgiem un sodīti pēc Krimināllikuma 318. panta otrās daļas (likuma redakcijā līdz 2006. gada 14. novembrim) par to, ka viņi, būdami valsts amatpersonas, izdarīja tīšas darbības, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, un šīs darbības radījušas būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai, kā arī šīs darbības izdarītas mantkārīgā nolūkā un izraisījušas smagas sekas, /pers. M/ un /pers. C/ atzīti par vainīgiem un sodīti pēc Krimināllikuma 20. panta otrās daļas un 318. panta otrās daļas (likuma redakcijā līdz 2006. gada 14. novembrim) par to, ka, darbojoties personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, organizēja, kontrolēja un vadīja noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu, ko izdarīja valsts amatpersonas, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, mantkārīgā nolūkā, radot būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai, kas izraisīja smagas sekas.

Krimināllikuma 318. panta pirmajā daļā, likuma redakcijā, kas bija spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, proti, līdz 2006. gada 14. novembrim, bija paredzēta kriminālatbildība par valsts amatpersonas izdarītām tīšām darbībām, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, ja šīs darbības radījušas būtisku kaitējumu valsts varai vai pārvaldes kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas interesēm. Savukārt minētā panta otrajā daļā bija paredzēta kriminālatbildība par šā panta pirmajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izraisījušas smagas sekas vai ja tās izdarītas mantkārīgā nolūkā.

[16.2] Savukārt apelācijas instances tiesa ar 2022. gada 26. maija spriedumu minētās personas atzinusi par vainīgām un sodījusi atbilstoši Krimināllikuma 2012. gada 13. decembra redakcijai.

Ar 2012. gada 13. decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā", kas stājās spēkā 2013. gada 1. aprīlī, Krimināllikuma 318. panta pirmajā daļā tika noteikta kriminālatbildība par valsts amatpersonas izdarītām tīšam darbībām, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, ja šīs darbības radījušas būtisku kaitējumu valsts varai vai pārvaldības kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas interesēm. Savukārt Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā paredzēta kriminālatbildība par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja tas izdarīts mantkārīgā nolūkā.

[16.3] Saskaņā ar Krimināllikuma 5. panta pirmo daļu nodarījuma (darbības vai bezdarbības) noziedzīgumu un sodāmību nosaka likums, kas bijis spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā.

Arī atbilstoši 2012. gada 13. decembra likuma „Grozījumi Krimināllikumā" pārejas noteikumu 1. punktam personas, kuras izdarījušas noziedzīgu nodarījumu līdz šā likuma spēkā stāšanās dienai, saucamas pie kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma normām, kuras bija spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā, turklāt ņemot vērā, ka kriminālatbildība par noziedzīgu nodarījumu nevar iestāties, ja pēc šā likuma spēkā stāšanās dienas Krimināllikumā par to nav paredzēta kriminālatbildība.

Krimināllikuma 5. panta otrā daļa noteic, ka likumam, kas atzīst nodarījumu par nesodāmu, mīkstina sodu vai ir citādi labvēlīgs personai, ja vien attiecīgajā likumā nav noteikts citādi, ir atpakaļejošs spēks, proti, tas attiecas uz nodarījumiem, kas izdarīti pirms attiecīgā likuma spēkā stāšanās, kā arī uz personu, kura izcieš sodu vai izcietusi sodu, bet kurai saglabājusies sodāmība.

Ņemot vērā, ka starp noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu un sprieduma taisīšanu apelācijas instances tiesā Krimināllikuma 318. panta otrās daļas redakcija ir grozīta, jāvērtē, vai šajā gadījumā apelācijas instances tiesa pamatoti piemēroja Krimināllikuma 5. panta otro daļu, kura noteic atpakaļejošu spēku vienīgi labvēlīgākam likumam.

Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka Krimināllikuma 5. panta otrā daļa noteic atpakaļejošu spēku vienīgi labvēlīgākam likumam. Par labvēlīgāku likumu nav uzskatāma iepriekšējā stāvokļa precizēšana. Tikai tad, ja tiesa konstatē, ka radīts jauns tiesiskais stāvoklis, tai jāveic likumu salīdzināšana. Konstatējot, ka neviena no likuma redakcijām nav labvēlīgāka, piemērojama nodarījuma izdarīšanas laikā spēkā esošā likuma norma (*Senāta 2020. gada 30. oktobra lēmuma lietā Nr. SKK-59/2020, ECLI:LV:AT:2020:1030.3870001003.3.L, 31.1. punkts*).

[16.4] Lai noskaidrotu, vai likuma grozījumi ir jauna tiesiskā stāvokļa radīšana vai iepriekšējā tiesiskā stāvokļa precizēšana, jāizvērtē noziedzīgā nodarījuma sastāvs.

Saskaņā ar Krimināllikuma 1. panta pirmo daļu pie kriminālatbildības saucama un sodāma tikai tāda persona, kura ir vainīga noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tas ir, kura ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības izdarījusi šajā likumā paredzētu nodarījumu, kuram ir visas noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes.

Noziedzīga nodarījuma sastāvs ir noziedzīgā nodarījuma kvalifikācijas pamats. Lai pareizi kvalificētu noziedzīgu nodarījumu, ir jākonstatē pilnīga atbilstība starp noziedzīgā nodarījuma faktiskajām pazīmēm, kuras tiek atspoguļotas apsūdzībā, un Krimināllikuma normā paredzētā konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm. Tikai tajā gadījumā, kad noziedzīgā nodarījuma faktiskās pazīmes sakrīt ar konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, kas paredzētas Krimināllikumā, ir pamats atzīt, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums un to pareizi kvalificēt. Ja kaut vai pēc vienas pazīmes šādu sakritību nav iespējams konstatēt, jāatzīst, ka personas darbībā vai bezdarbībā nav konkrētā noziedzīgā nodarījuma sastāva (*Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un Sevišķā daļa. Rīga: TNA, 1999, 26. lpp.*).

Noziedzīgā nodarījuma sastāvu veido četri noziedzīgā nodarījuma sastāva elementi – noziedzīgā nodarījuma objekts, noziedzīgā nodarījuma objektīvā puse, noziedzīgā nodarījuma subjekts un noziedzīgā nodarījuma subjektīvā puse.

[16.5] Lai personu sauktu pie kriminālatbildības pēc Krimināllikuma 318. panta otrās daļas 2012. gada 13. decembra likuma redakcijā, kā to jau agrāk ir atzinis Senāts, nepieciešams konstatēt, ka ir izdarīts šā panta pirmajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums, tas ir, darbības, ļaunprātīgi izmantojot dienesta stāvokli, kas radījušas būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai vai ar likumu aizsargātām personas interesēm, turklāt tam jābūt izdarītam mantkārīgā nolūkā (*Senāta 2016. gada 5. maija lēmums lietā Nr. SKK-J-58/2016, 11905008614*).

Senāts atzīst, ka grozījumi Krimināllikumā ir radījuši jaunu tiesisko stāvokli un apelācijas instances tiesa pamatoti piemērojusi Krimināllikuma

5. panta otrās daļas nosacījumus.

[16.6] Izskatāmajā lietā būtisks kaitējums ir Krimināllikuma 318. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva obligāta pazīme.

Senāts ir norādījis, ka būtisks kaitējums ir vērtējuma jēdziens. Tāpat Senāts, atsaucoties uz tiesību zinātnē pausto, iepriekš ir atzinis, ka vērtējuma jēdziena satura atklāšanā svarīga nozīme ir interešu apdraudējuma veidam (izpausmei, raksturam), kā arī tam, cik smagi interese apdraudēta, darbības vai bezdarbības raksturam, intereses nesēja (personas, pret kuru vērsts apdraudējums) īpašībām, kā arī tam, kā tas uztvēris konkrēto interešu apdraudējumu (*Senāta 2016. gada 29. septembra lēmums lietā Nr. SKK-190/2016, 11816003310, 2023. gada 20. jūnija lēmuma lietā Nr. SKK-52/2023, ECLI:LV:AT:2023:0620.11816016518.6.L, 7.4. punkts*).

Ievērojot, ka būtisks kaitējums ir vērtējuma jēdziens, Senāta kompetencē ir pārbaudīt, vai apelācijas instances tiesas atzinums par būtiska kaitējuma konstatēšanu atbilst Krimināllikumam un vai tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likumā izvirzītajām prasībām (*Senāta 2022. gada 6. janvāra lēmuma lietā Nr. SKK-68/2022, ECLI:LV:AT:2022:0106.11860001718.4.L, 7. punkts*).

Būtiska kaitējuma kritēriji norādīti likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta pirmajā daļā, kurā gan noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī, gan laikā līdz 2013. gada 1. aprīlim, bija noteikts, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā ne vien nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, bet arī apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams.

Tādējādi likumdevējs bija paredzējis divus būtiska kaitējuma veidošanās variantus: 1) noziedzīga nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, kas saskaņā ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23. panta otro daļu nodarījuma izdarīšanas brīdī pārsniedz piecu tajā laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu, un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātas intereses un tiesības, vai 2) apdraudētas tikai citas ar likumu aizsargātas intereses un tiesības, taču šāds apdraudējums ir ievērojams.

Iztiesājot krimināllietu, apelācijas instances tiesa konstatējusi otro būtiskā kaitējuma veidošanās variantu, atzīstot, ka ar savām darbībām /pers. M/ un /pers. C/ izdarīja noziedzīgu nodarījumu atbildība, par kuru paredzēta Krimināllikuma 20. panta otrajā daļā un 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013. gada 31. martam), bet /pers. D/, /pers. K/, /pers. L/, /pers. F/, /pers. I/, /pers. G/, /pers. E/, /pers. J/ un /pers. H/ izdarīja noziedzīgu nodarījumu, atbildība, par kuru paredzēta Krimināllikuma 318. panta otrajā daļā (likuma redakcijā līdz 2013.gada 31.martam), par valsts amatpersonas izdarītām tīšām darbībām, izmantojot dienesta stāvokli, radot būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldības kārtībai, turklāt darbības izdarītas mantkārīgā nolūkā.

Izskaidrojot ievērojamā apdraudējuma būtību, tiesa norādījusi, ka apsūdzētie robežsargi, būdami Valsts robežsardzes amatpersonas, rīkojoties pretēji Valsts robežsardzes uzdevumiem un mērķiem, apdraudēja valsts politiskās un ekonomiskās intereses. Kā valsts iedzīvotājiem, tā ārvalstu kravu pārvadātajiem, kravu saņēmējiem un autovadītājiem radīja priekšstatu, ka Valsts robežsardze ir pērkama un tajā ir augsts korupcijas līmenis, Valsts robežsardzes amatpersonas sadarbojas ar noziedzīgiem grupējumiem, lai gūtu sev mantisku labumu. Valsts robežsardze nenodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret visiem kravu pārvadātajiem un personām, kuras šķērso Eiropas Savienības ārējo robežu. Prioritāte robežas šķērsošanā tiek nodrošināta par samaksu. Valsts robežsardzes amatpersonām nepiemīt patriotisms, jo tās netur godā un cieņā ne savu amatu, ne valsti. Tādā veidā apsūdzētie ar savām prettiesiskajām darbībām diskreditēja Valsts robežsardzi kā valsts pārvaldes institūciju nacionālā un starptautiskā līmenī, līdz ar to nodarīja būtisku kaitējumu valsts varai un pārvaldes kārtībai.

Tiesa ar krimināllietas materiālos esošajām ziņām par faktiem pamatojusi, ka apsūdzētie nodrošināja kravas transportlīdzekļu iebraukšanu ārpus rindas /Nosaukums/RKP, saņemot materiālu labumu 100 ASV dolāru vai 100 *euro* par katru /Nosaukums/ RKP ārpus rindas iebraukušo transportlīdzekli. Tiesa atzinusi, ka minēto materiālo labumu pieņemšana liecina par to, ka apsūdzētie ļaunprātīgi dienesta stāvokli izmantoja mantkārīgos nolūkos.

Tiesa konstatējusi, ka tiesas sēdē pārbaudītie pierādījumi apstiprina, ka noziedzīgā nodarījuma organizētāji zināja, ka robežsargi rīkosies viņiem piešķirtās valsts varas ietvaros, bet tajā pašā laikā viņu interesēs izdarīs darbības, kas pretējas Valsts robežsardzes mērķiem un uzdevumiem. Arī apsūdzētie robežsargi apzinājās, ka viņu darbības, ielaižot ārpus rindas organizētāju norādītos kravas transportlīdzekļus /Nosaukums/ RKP, par ko tiek saņemts materiālais labums, ir juridiski nepieņemamas un nepieļaujamas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa būtisku kaitējumu, kas izskatāmā lietā izpaudies kā ievērojams apdraudējums, ir vērtējusi atbilstoši krimināllietas materiāliem. Tiesa ir izklāstījusi, kāpēc kaitējums sakarā ar radīto apdraudējumu valsts varai un pārvaldības kārtībai ir vērtējams kā būtisks. Līdz ar to Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa būtiska kaitējuma esību ir izvērtējusi un atbilstoši Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtās daļas prasībām pamatojusi ar lietā iegūtajiem pierādījumiem, ievērojot tiesību doktrīnā un judikatūrā paustās atziņas par tā vērtējuma kritērijiem.

Senāts atzīst, ka, pretēji apsūdzēto kasācijas sūdzībās norādītajam argumentam, lai konstatētu dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu mantkārīgā nolūkā, kas izdarīta līdz 2013. gada 1. aprīlim, ja tiek konstatēts ievērojams citu likumu aizsargātu interešu un tiesību apdraudējums, tiesai papildus nav jākonstatē noziedzīga nodarījuma rezultātā nodarītais mantiskais zaudējums.

[17] Ievērojot to, ka apelācijas instances tiesas spriedums tiek atcelts pilnībā un lieta apelācijas kārtībā jāizskata no jauna atbilstoši Kriminālprocesa likuma 53. nodaļas prasībām, pārējie apsūdzēto kasācijas sūdzībās norādītie argumenti netiek izvērtēti, jo tie ir saistīti ar lietas faktisko apstākļu noskaidrošanu un to juridisko novērtēšanu, kā arī ar pierādījumu vērtēšanu.

Ņemot vērā, ka lietā nav iesniegts prokurora protests, apelācijas instances tiesa, skatot lietu no jauna, nevar pasliktināt apsūdzēto stāvokli.

[18] Apelācijas instances tiesā apsūdzētajiem drošības līdzeklis nebija piemērots. Arī Senāts nesaskata pamatu šobrīd piemērot apsūdzētajiem drošības līdzekli.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atcelt pilnībā Latgales apgabaltiesas 2022. gada 26. maija spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā.

Lēmums nav pārsūdzams.